

Vägverkets föreskrifter om riskutbildning för behörighet B;

Utkom från trycket den
22 september 2008

beslutade den 15 september 2008.

Vägverket föreskriver med stöd av 8 kap. 3 b § körkortsförordningen (1998:980) följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Dessa föreskrifter innehåller bestämmelser om riskutbildning enligt 4 kap. 13 § körkortsförordningen (1998:980).

Föreskrifterna innehåller följande kapitel.

1 kap. Inledande bestämmelser

2 kap. Ansökan om tillstånd

3 kap. Krav på lärare

4 kap. Krav på verksamheten

5 kap. Kursplaner

6 kap. Tillsyn

7 kap. Undantag

Bilaga 1 Särskild lärarutbildning, riskutbildning del 1

Bilaga 2 Särskild lärarutbildning, riskutbildning del 2

2 § Riskutbildningen omfattar följande delar.

del 1: Alkohol, andra droger, trötthet och riskfyllda beteenden i övrigt, samt

del 2: Hastighet, säkerhet och körning under särskilda förhållanden.

Innehållet i respektive del i riskutbildningen framgår av 5 kap.

När utbildningen för del 2 påbörjas ska eleven vara i slutskedet av förarutbildningen.

2 kap. Ansökan om tillstånd

1 § Ansökan om tillstånd att bedriva riskutbildning ska ges in till Vägverket på en blankett som verket har fastställt.

2 § Till ansökan ska bifogas

1. ett bevis från Bolagsverket om att sökanden inte är försatt i konkurs, om sökanden är en fysisk person, eller
2. ett registreringsbevis från Bolagsverket, om sökanden är en juridisk person,
3. namn och personnummer eller samordningsnummer på den person eller de personer som ges behörighet att företräda utbildningsverksamheten, om sökanden är en juridisk person,
4. namn och personnummer eller samordningsnummer på den eller de lärare som ska undervisa,
5. handlingar enligt 3 kap. 2 § 5 eller 3 § 5,
6. uppgifter som styrker lämpligheten av den lokal eller de lokaler som ska användas i undervisningen, och
7. en undervisningsplan som anger innehållet i utbildningen, hur utbildningen ska bedrivas och hur målen i kursplanen ska uppnås samt den tidsmässiga omfattningen.

Bevis enligt 1 och 2 får vara högst tre månader gammalt.

Om uppgifter enligt 4 och 5 inte har kunnat lämnas, ska uppgifterna anmälas enligt 4 kap. 8 § innan utbildningsverksamheten påbörjas.

3 § Om ansökan avser riskutbildning del 2 ska dessutom anges

1. säkerhetsbestämmelser för verksamheten vid trafikövningsplatsen, och
 2. en beskrivning av trafikövningsplatsen och hur kraven i 4 kap. 4-7 §§ ska uppnås.
- En karta och skalenlig skiss som tydligt visar hur anläggningen är utformad ska bifogas.

3 kap. Krav på lärare

1 § Undervisning i riskutbildning ska bedrivas av lärare som anmälts till Vägverket.

Riskutbildning del 1

2 § För att få undervisa krävs att läraren

1. har giltigt körkort med behörighet B,
2. har haft ett sådant körkort under sammanlagt minst tre av de senaste tio åren,
3. har genomgått särskild lärarutbildning enligt bilaga 1,
4. med hänsyn till sina personliga förhållanden kan anses lämplig som lärare vid riskutbildning, och
5. har dokumenterad pedagogisk utbildning och dokumenterad erfarenhet av pedagogiskt arbete som lärare under minst ett år.

Riskutbildning del 2

- 3 §** För att få undervisa krävs att läraren
1. har giltigt körkort med behörighet B,
 2. har haft ett sådant körkort under sammanlagt minst tre av de senaste tio åren,
 3. har genomgått särskild lärarutbildning enligt bilaga 2,
 4. med hänsyn till sina personliga förhållanden kan anses lämplig som lärare vid riskutbildning, och
 5. är godkänd som trafiklärare enligt 3 § lagen (1998:493) om trafikskolor eller har motsvarande kompetens.

Fortbildning

- 4 §** En lärare ska kontinuerligt genomföra utbildning samt genomgå fortbildning årligen för att bibehålla sin kompetens.

- 5 §** Fortbildningen ska omfatta minst sju timmar för del 1 respektive del 2. Fortbildningen ska fördjupa och uppdatera de viktigaste kunskaperna för lärarrollen inom de ämnesområden som anges i kursplan enligt 5 kap. I fortbildningen ska även ingå genomgång och utveckling av pedagogiska metoder som på bästa sätt kan användas för att uppnå de mål som är satta för eleven.

4 kap. Krav på verksamheten

- 1 §** Datum för när utbildningsverksamheten ska starta ska anmälas till Vägverket innan verksamheten påbörjas.

- 2 §** Verksamhet får endast bedrivas under förutsättning att
1. antalet deltagare per utbildningstillfälle är högst sexton elever,
 2. antalet elever per lärare är högst fyra vid praktiska moment under riskutbildning del 2,
 3. läraren och eleverna är samtidigt närvarande i utbildningslokalen respektive vid trafikövningsplatsen,
 4. utbildningslokalen är lämplig för sitt ändamål med hänsyn till antal elever och val av undervisningsmetodik,
 5. undervisningstiden för del 1 respektive del 2 är minst 180 minuter exklusive raster.

- 3 §** Tillståndshavaren ansvarar för att
1. utbildningen följer inlämnad undervisningsplan,
 2. varje lärare uppfyller kraven i 3 kap. 2 § 1-3 eller 3 § 1-3,
 3. fortbildningen genomförs enligt 3 kap. 4 §,
 4. tillse att varje lärare genomgår fortbildning samt dokumentera detta,

5. underrätta Vägverket om när fortbildning för lärarna ska genomföras,

6. dokumentera antal utbildningstillfällen som varje lärare genomfört. Sådan dokumentation ska sparas i två år.

Krav på en trafikövningsplats för riskutbildning del 2

4 § En trafikövningsplats ska vara så utformad att utbildning kan genomföras i enlighet med kursplanen och målen i 5 kap. för riskutbildning del 2. De praktiska övningarna ska kunna genomföras i en hastighet som ger eleven möjlighet att uppleva det som målen syftar till. Upplevelsetiden ska vara sådan att eleven kan tillgodogöra sig intryck av och förståelse för olika risksituationer.

5 § Friktionsförhållandet mellan däck och halkyta ska vara sådan att bromssträckan vid maximal inbromsning blir omkring 80 meter från en hastighet av lägst 45 km/tim och högst 70 km/tim.

6 § In- och utfarter till trafikövningsplatsen ska vara så anordnade att obehörigt tillträde förhindras.

7 § Anläggningen ska vara utformad på lämpligt sätt med hänsyn till säkerheten och den föreskrivna utbildningen. Vid trafikövningsplatsen ska det finnas fordon som är lämpliga för utbildningen och som tillhandahålls eleven och i övrigt den utrustning som behövs för den praktiska utbildningen. Däcken på fordonen ska ha ett kvarvarande profildjup i huvudmönstret på minst 1,6 mm.

Ändring av verksamheten

8 § Följande uppgifter ska anmälas till Vägverket utan dröjsmål

1. ändring av firma,
2. ändring av rätten att teckna företagets firma,
3. byte av lokaler för undervisning,
4. ändring av undervisningsplan,
5. utökning av verksamheten till annan plats och de uppgifter som anges i 1 §, 2 kap. 2 § 4-7 samt 3 §,
6. personalförändringar avseende lärare. Sådan anmälan ska ges in på en blankett fastställd av Vägverket.

Registreringsbevis ska bifogas när anmälan gäller ändrad firma eller firmatecknare enligt 1 och 2.

9 § En tillståndshavare som ändrar bolagsform ska skicka in en ny ansökan om tillstånd att bedriva riskutbildning enligt

2 kap. 1 § och 2 § 1 eller 2.

10 § Om tillståndshavaren dör, övergår tillståndet på dödsboet. Om tillståndshavaren försätts i konkurs, övergår tillståndet på konkursboet. Fortsatt verksamhet för ett dödsbos eller konkursbos räkning ska snarast anmälas till Vägverket. Tillståndet gäller under högst sex månader räknat från dödsfallet eller konkursbeslutet, om inte Vägverket på grund av särskilda skäl medger en längre giltighetstid.

Rapportering, identitetskontroll och register

11 § Tillståndshavarens rapportering enligt 4 kap. 14 § körkortsförordningen (1998:980) om att sökanden har genomfört utbildningen enligt 5 kap. ska ske genom elektronisk överföring i ett system som har godkänts av Vägverket och i enlighet med de uppgifter och anvisningar som verket har bestämt.

12 § Innan rapportering får ske ska den som har varit lärare vid utbildningen ansvara för att en identitetskontroll har skett. Kontrollen ska fastställa att den person som har genomfört riskutbildningen är den han eller hon uppger sig vara.

13 § Den som är tillståndshavare ska föra register över elever som genomgår utbildningen. Registret ska för varje elev innehålla uppgifter om

1. namn och personnummer eller samordningsnummer,
 2. hur identiteten har kontrollerats, och
 3. datum för genomförd utbildning.
- Sådant register ska sparas i fyra år.

5 kap. Kursplaner

1 § De aktiva verb som används i kursplanerna har följande betydelse.

Anpassar: eleven justerar sitt beteende till en viss nivå.

Använder: eleven gör något utifrån sin kunskap.

Bedömer: eleven bedömer sin förmåga.

Redogör: eleven beskriver och reflekterar över ett kunskapsområde eller förlopp.

Upplever och inser: eleven deltar och förstår.

Utför: eleven genomför en uppgift.

Värderar: eleven tar ställning och kan förklara varför.

Återger: eleven kan återge fakta med viss förståelse av vad fakta står för.

Riskutbildning del 1: Alkohol, andra droger, trötthet och riskfyllda beteenden i övrigt

Syfte och mål

2 § Utbildningen syftar till att ge eleven kunskap och insikt om hur alkohol, andra droger och trötthet samt andra beteenden och faktorer kan påverka körförmågan. Eleven ska även få kunskap och insikt om vilka konsekvenserna kan bli samt vad som ökar riskerna och hur de kan undvikas.

Eleven ska efter genomgången utbildning inse betydelsen av att ta avstånd från alkohol och andra droger i samband med körning samt vikten av att vara utvilad och koncentrerad som förare.

Utbildningen ska ge stort utrymme för reflektion och diskussion.

Teori

3 § Målet är uppnått när eleven

- *återger*
 - omfattningen av rattfylleriet,
 - de regler som gäller för rattfylleri och trötthet,
 - skillnaderna i olycksstatistiken mellan olika åldersgrupper och mellan män och kvinnor,
 - hur riskerna i trafiken kan påverkas av faktorer som kön, ålder, personlighet, livsstil, grupptillhörighet och grad av körerfarenhet,
 - hur trafiksäkerheten kan påverkas av faktorer som medpassagerare, mobiltelefon, stress, lek etc.,
- *redogör för*
 - hur alkohol och andra droger påverkar kroppen, beteendet och körförmågan på kort och lång sikt,
 - vilka konsekvenserna kan bli om man kör påverkad av alkohol eller andra droger eller om man åker med en förare som är påverkad,
 - vad man kan göra för att undvika att man själv eller andra kör eller åker med förare påverkade av alkohol eller andra droger,
 - vilken betydelse sömnen har och hur trötthet kan påverka föraren i samband med körning,
 - hur man kan känna igen och uppmärksamma trötthetskänslan,
 - hur man undviker de risker som trötthet medför i samband med körning,
 - hur förarbeteendet påverkas av värderingar och attityder samt vilka konsekvenser det kan få.

Självvärdering

4 § Målet är uppnått när eleven

- *bedömer* sin förmåga och motivation att undvika de beteenden och andra faktorer som kan medföra risker i trafiken,
- *värderar* det egna ansvaret för sin egen och andras säkerhet i trafiken.

Riskutbildning del 2: Hastighet, säkerhet och körning under särskilda förhållanden**Syfte och mål**

5 § Utbildningen ska belysa svårigheterna med körning såväl på halt underlag som körning under andra förhållanden samt möjligheterna att undvika risker förknippade med sådan körning.

Utbildningen syftar också till att eleven ska inse hur olycksrisk har samband med hastighet och väglag, samt hastighetens och skyddsutrustningens betydelse vid trafikolyckor. Genom att förstå dessa samband förväntas eleven få förståelse för betydelsen av att anpassa sin hastighet, köra med säkerhetsmarginaler och undvika risker. Utbildningen syftar dessutom till att ge eleven möjligheter till en realistisk värdering av sin körförmåga.

Eleven ska ges utrymme för reflektion och diskussion av vad som upplevts under utbildningen.

Teori och praktik**6 §** Målet är uppnått när eleven

- *redogör för*
 - anledningar till och konsekvenser av överskattning av sin förmåga,
 - svårigheten att på ett säkert sätt bedöma olika väglag vid olika väderförhållanden,
 - sambandet mellan erfarenhet och förmågan att bedöma risker,
 - vikten av att skapa säkerhetsmarginaler vid körning för att undvika risker,
 - händelseförlopp i typiska olyckor och de vanligaste olycksorsakerna samt hur man kan förebygga och undvika dem,
 - hur bilbälte och annan skyddsutrustning i bilen används på rätt sätt,
 - däckens betydelse för säkerheten och hur däckens placering påverkar bilens uppträdande,
 - vilken betydelse tekniska system, som ABS-bromsar och antisladd, kan ha för säkerheten,

- betydelsen av hastighetsgränser,
- *värderar*
 - vikten av att använda bilbälte och annan skyddsutrustning i bilen,
 - hastighetens betydelse för konsekvenserna vid en trafikolycka,
 - betydelsen av att undvika risker,
- *upplever och inser*
 - hur valet av hastighet påverkar svårighetsgraden i olika situationer,
 - sambandet mellan hastighet och kraschfart,
 - hur olika faktorer påverkar stoppsträckans längd,
 - hur olika väglag påverkar bilens köregenskaper,
 - sambandet mellan körteknik och bilens uppträdande,
 - vilka fördelar, begränsningar och risker som finns med olika tekniska system,
- *använder*
 - bilbälte på ett korrekt sätt,
- *anpassar*
 - sin körning för att klara en given situation,
- *utför*
 - effektiv bromsning från minst 70 km/tim på strävt underlag.

Självvärdering

7 § Målet är uppnått när eleven

- *bedömer*
 - sin förmåga att klara en uppkommen risksituation,
 - hur egna beslut kan påverka risker.

6 kap. Tillsyn

1 § Enligt 4 kap. 14 § körkortslagen (1998:488) ska Vägverket utöva tillsyn över riskutbildningen. Enligt 4 kap. 13 § samma lag får Vägverket återkalla ett tillstånd att bedriva riskutbildning.

2 § Tillsyn över riskutbildning ska ske genom kontinuerliga samtal och genom besök minst en gång per år.

3 § Den som tillsynen avser ska i god tid underrättas om tidpunkten för tillsynen, om det inte finns särskilda skäl mot detta.

4 § Den som tillsynen avser ska vara närvarande vid tillsynen.

5 § De handlingar som Vägverket efterfrågar ska hållas tillgängliga vid tillsyn. Exempel på sådana handlingar är elevregister och dokumentation av antal utbildningstillfällen som varje lärare genomfört.

6 § Om det framkommer brister vid tillsynen ska Vägverket ålägga den berörda att inom viss tid inkomma med ett åtgärdsprogram. I åtgärdsprogrammet ska det framgå hur bristerna ska avhjälpas och när detta ska vara genomfört.

7 § Tillsynen ska dokumenteras fortlöpande.

Dokumentationen av tillsynen ska upprättas i två exemplar varav ett snarast ska skickas till den som har varit föremål för tillsynen.

7 kap. Undantag

1 § Undantag från dessa föreskrifter prövas av Vägverket.

1. Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 oktober 2008, då Vägverkets föreskrifter (VVFS 1999:23) om riskutbildning ska upphöra att gälla.

2. Bestämmelserna i 2 kap. 1 §, 3 kap. 3-4 §§, 4 kap. 1-6 §§ och 9 kap. 1-2 §§ i de äldre föreskrifterna får dock tillämpas till och med den 31 mars 2009.

3. Tidigare lämnat godkännande som lärare uppfyller kraven för att undervisa på del 2 enligt 3 kap. 3 § i dessa föreskrifter.

4. Riskutbildning genomförd senast den 31 mars 2009 uppfyller kraven i dessa föreskrifter vad gäller del 2.

5. För den som avlagt godkänt kunskaps- eller körprov före utgången av mars 2009 gäller genomförd riskutbildning i fyra år från det datum utbildningen genomgåtts.

INGEMAR SKOGÖ

Janeric Reyier

Särskild lärarutbildning, riskutbildning del 1

1 § Den särskilda lärarutbildningen ska omfatta minst tre dagar och bedrivs enligt en undervisningsplan som godkänts av Vägverket. En undervisningsplan ska ges in till Vägverket före varje utbildningstillfälle och beskriva innehåll, upplägg och omfattning i tid. Därutöver ska följande uppgifter lämnas:

1. namn på utbildningsanordnare,
2. namn på lärare som ska undervisa,
3. undervisande lärares kompetens och lämplighet, samt
4. datum och plats.

2 § Lärarutbildningen syftar till att utveckla deltagarens kunskaper och förståelse om problemen med alkohol, andra droger och trötthet i samband med körning, samt övriga beteenden och faktorer som medför ökade risker i trafiken.

Utbildningen syftar också till att deltagaren ska få goda kunskaper om vilken undervisningsmetodik och vilka pedagogiska metoder som kan användas för att uppnå de mål som anges i 5 kap. för del 1. Kunskapen ska kunna användas så att det blir möjligt att påverka värderingar och attityder hos den som genomgår riskutbildning.

3 § Lärarutbildningen ska omfatta

- innebörden av Nollvisionen och GDE-matrisen,
- beskrivning av riskutbildningens bakgrund och dess roll i förarutbildningen,
- föreskrifter om riskutbildning med särskild genomgång av kursplanen för del 1 enligt 5 kap. och kunskaper inom de ämnesområden som anges där,
- kunskaper om riskutbildningens pedagogiska inriktning där reflektion och diskussion är av central betydelse,
- metodik och pedagogik för att uppnå målen i kursplanen,
- val av metod i förhållande till målgruppen för att påverka deltagande elevers attityder och värderingar,
- olika metoder för att ge eleven insikt i vikten av att undvika de risker som kan uppkomma i trafiken och hur sådana risker kan undvikas,
- planering och val av material för genomförande av riskutbildning,
- hur man kan hantera de känslor som eleven kan uppleva under och efter riskutbildningen.

4 § Utbildningsanordnaren ska utfärda ett intyg till den som genomgått utbildningen. Uppgift om vem som deltagit i utbildningen ska ges in till Vägverket på en blankett som verket har fastställt.

Särskild lärarutbildning, riskutbildning del 2

1 § Den särskilda lärarutbildningen ska omfatta minst fyra dagar och en praktikperiod på minst en månad. Utbildningen ska bedrivas enligt en undervisningsplan som godkänts av Vägverket. En undervisningsplan ska ges in till Vägverket före varje utbildningstillfälle och beskriva innehåll, upplägg och omfattning i tid. Därutöver ska följande uppgifter lämnas:

1. namn på utbildningsanordnare,
2. namn på lärare som ska undervisa,
3. undervisande lärares kompetens och lämplighet, samt
4. datum och plats.

2 § Lärarutbildningen ska omfatta teoretiska och praktiska moment. Vid genomförande av praktiska moment ska det finnas tillgång till trafikövningsplats.

3 § Under praktikperioden vid trafikövningsplats ska deltagaren följa undervisande lärare, kunna genomföra egen undervisning och lära sig att förstå och arbeta efter trafikövningsplatsens undervisningsplan.

4 § Lärarutbildningen syftar till att utveckla deltagarens kunskaper och förståelse för hur hastighet, förare, fordon och väg kan påverka trafiksäkerheten.

Utbildningen syftar också till att deltagaren ska få goda kunskaper om vilken undervisningsmetodik och vilka pedagogiska metoder som kan användas för att uppnå de mål som anges i 5 kap. för del 2. Kunskapen ska kunna användas för att anpassa utbildningsmetoder efter elevens behov så att det blir möjligt att påverka värderingar och attityder hos den som genomgår riskutbildning.

5 § Lärarutbildningen ska omfatta

- innebörden av Nollvisionen och GDE-matrisen,
- beskrivning av riskutbildningens bakgrund och dess roll i förarutbildningen,
- föreskrifter om riskutbildning med särskild genomgång av kursplanen för del 2 enligt 5 kap. och kunskaper inom de ämnesområden som anges där,
- kunskaper om riskutbildningens pedagogiska inriktning där reflektion och diskussion är av central betydelse,
- metodik och pedagogik för att uppnå målen i kursplanen,
- val av metod i förhållande till målgruppen för att påverka deltagande elevers attityder och värderingar,

- olika metoder för att ge eleven insikt i vikten av att undvika de risker som kan uppkomma i trafiken och hur sådana risker kan undvikas,
- planering och val av material för genomförande av riskutbildning,
- hur man kan hantera de känslor som eleven kan uppleva under och efter riskutbildningen,
- hur bilens och säkerhetssystemens konstruktion och funktion påverkar trafiksäkerheten,
- hur övertro på teknik och utbildning påverkar förarbeteende och trafiksäkerhet,
- sambandet mellan väglag, körteknik och trafiksäkerhet,
- körning under särskilda förhållanden för att känna igen och förstå hur hastighet och naturlagar inverkar på körning.

6 § Utbildningsanordnaren ska utfärda ett intyg till den som genomgått utbildningen. Uppgift om vem som deltagit i utbildningen ska ges in till Vägverket på en blankett som verket har fastställt.